

Od Kijowa do Mińska: bożonarodzeniowe obyczaje studentów i pracowników z zagranicy

Grafika wygenerowana za pomocą DALL-E

Obecnie na Uniwersytecie Gdańskim wielu pracowników legitymuje się paszportem innego kraju oraz studiuje około pięćset zagranicznych studentów¹. Wśród tych ostatnich najwięcej osób pochodzi z sąsiadujących z Polską Białorusi i Ukrainy. Najczęściej wybieranymi kierunkami studiów przez osoby z innych krajów są międzynarodowe stosunki gospodarcze, zarządzanie oraz informatyka i ekonometria². Specjalnie dla zagranicznych studentów Uniwersytet Gdański przygotował wiele ułatwień, takich jak możliwość odbywania studiów w języku angielskim, opieka Sekcji Obsługi Studentów Zagranicznych czy dostęp do dokumentów i informacji przetłumaczonych na język angielski.

Chociaż zarówno władze UG, jak i społeczność akademicka dokładają starań, aby obcokrajowcy czuli się u nas jak najlepiej, musimy pamiętać, że pozostają oni poza własną kulturą, która czasami tak bardzo różni się od naszej, polskiej kultury. W okresie świąt Bożego Narodzenia odmiennosc ta jest szczególnie odczuwalna. Dlatego o to, jak przebiegają święta Bożego Narodzenia oraz z jakimi tradycjami się wiążą, zapytaliśmy pochodzącą z Ukrainy Władysławę Babych oraz pochodzącego z Białorusi mgr. Aleksandra Kazaka.

VLADYSLAVA BABYCH, STUDENTKA II ROKU POLITOLOGII

Tradycyjnie Boże Narodzenie w Ukrainie poprzedzone jest długim, czterdziestodniowym postem, który rozpoczyna się 15 listopada, a kończy 24 grudnia. Wielki Post nazywany jest Wielkim Postem Filipowym, ponieważ rozpoczyna się po dniu św. Filipa.

W tym okresie wierzący odmawiają spożywania niektórych pokarmów, aby oczyścić swoje ciało i duszę. Podczas postu zabrania się spożywania mięsa, potraw nabiałowych, a także jajek.

W 2023 roku wróciliśmy do daty świętowania Bożego Narodzenia, która obowiązywała do 1918 roku. W Wigilię Bożego Narodzenia Ukraińcy zasiadają do obfitego, ale „chudego” stołu. Obchody Bożego Narodzenia rozpoczynają się wraz z pojawieniem się na niebie pierwszej gwiazdy, ogłaszającej narodziny Jezusa Chrystusa. W Wigilię Bożego Narodzenia cała rodzina gromadzi się przy jednym stole, gdzie według tradycji znajduje się dwanaście dań postnych na cześć dwunastu apostołów. Jedną z tradycyjnych potraw – kutia – przygotowywana jest z ryżu lub pszenicy, z dodatkiem rodzynek, maku, orzechów i miodu. Zawsze muszą być na stole: barszcz czerwony, ryba, grzyby, pierogi z fasolą i kapustą, ziemniaki oraz uzwar [kompot z suszonych owoców – przyp. red.]. Jako pierwszy miejsce przy stole zajmuje właściciel domu, a po nim pozostali członkowie rodziny. Posiłek wigilijny rozpoczyna się modlitwą, po której następuje częstowanie kutią. Warto zaznaczyć, że 24 grudnia nie wolno pić alkoholu.

Podczas uroczystej kolacji staramy się nie odchodzić od stołu oraz rozmawiać cicho. Głowa rodziny proponuje, że wspomni zmarłych i zaprosi ich na Świętą Wieczerzę. Wierzymy, że to właśnie w tym czasie do domu powinni przychodzić wszyscy bliscy i dalsi członkowie rodziny, dlatego przygotowujemy dla nich siedzenia na ławkach, łózkach, krzesłach oraz naczynia i łyżki. Idąc śladem gospodarza, cała rodzina odmawia modlitwę.

Zgodnie z ukraińską tradycją w ten wieczór zwyczajowo odwiedza się rodziców chrzestnych. W czasie Wigilii ponadto konieczne jest noszenie jasnych ubrań – niedopuszczalne jest, aby ubrania były ciemne, zwłaszcza czarne. Tego dnia prosimy o przebaczenie tych, których obraziliśmy, palimy świece w domu, aby przyciągnąć dobrobyt i uszanować zmarłych członków rodziny, kolędujemy. Ulubionymi tradycjami bożonarodzeniowymi w Ukrainie są właśnie kolędownie i budowanie szopek.

Według nowego kalendarza kolędownie odbywa się wieczorem, 24 grudnia, w Wigilię, oraz rankiem, 25 grudnia, w Boże Narodzenie. Tradycyjnie pierwsze kolędy śpiewają dzieci, a po nich dorośli mężczyźni – w niektórych regionach Ukrainy w tej ceremonii mogą uczestniczyć również dziewczęta. Kolędniczki niosą gwiazdę i dzwonki, chodzą od domu do domu i śpiewają radosne pieśni, aby obwieścić narodziny Chrystusa. Życzą także gospodarzom dobrych zbiorów, szczęścia, zdrowia i dobrego samopoczucia.

Oprócz kolędownia mamy również tzw. szczedrowanie i posiwanie (31 grudnia i 1 stycznia). Różnią się one od kolędownia tylko wykonywanymi utworami. „Szczedrivka” to pieśni pochodzące od nazwy Szczedryj Weczir [wieczór poprzedzający dzień Nowego Roku – przyp. red.]. Szczedrowanie to tradycyjny zwyczaj, podczas którego grupy kolędniczek wychwalają gospodarzy pieśniami, życzą im zdrowia i dobrego samopoczucia oraz otrzymują za to nagrodę. Towarzyszą mu występy magiczne, muzyka, tańce, pantomima oraz rytualne zabawy z maskami. Wcześniej szczedrowanie odby-

wało się wieczorem 13 stycznia, ale wraz z przejściem na kalendarz nowojuliański data uległa zmianie i odtąd Ukraińcy obchodzą to święto 31 grudnia.

W Polsce i na Ukrainie obchody Bożego Narodzenia mają pewne podobieństwa, takie jak wspólne posiłki rodzinne. Różnice mogą jednak występować w detalach kulinarnych tradycji oraz w obrzędach religijnych. W Ukrainie, zwłaszcza na zachodnich obszarach, często praktykowane są tradycje związane z kolędowaniem, podczas gdy w Polsce mogą dominować inne zwyczaje regionalne. Warto także zauważyć, że różnice między obchodami świąt Bożego Narodzenia w Polsce i w Ukrainie mogą być związane z odmiennością w obrzędach religijnych, tradycjach kulinarnych oraz lokalnych zwyczajach.

**ALEKSANDER KAZAK,
ASYSTENT W ZAKŁADZIE
POLITYKI PUBLICZNEJ
I ADMINISTRACJI
W INSTYTUCIE POLITOLOGII
NA WYDZIALE NAUK
SPOŁECZNYCH**

Na Białorusi obchodzimy takie święta, jak Kaliady, Boże Narodzenie i Nowy Rok. Jest między nimi dość duża różnica. Przede wszystkim różnica ta dotyczy święta Kaliady, którego nazwa ma wyłącznie pogańskie korzenie. Należy zwrócić uwagę na to, że sama tradycyjna kultura białoruska ma swoje korzenie w obrzędach

dach pogańskich. Etymologicznie słowo „Kaliady” pochodzi od słowa „koło”, które tłumaczy się jako ‘słońce’. Tradycyjnie Kaliady kojarzono z przesileniem zimowym i symbolicznym początkiem nowego roku. Obchody rozpoczynają się 25 grudnia, a kończą 6 stycznia, jednak wraz z nadejściem wiary chrześcijańskiej święto uległo pewnym zmianom i nabrało nowych cech.

Samo Boże Narodzenie na Białorusi niewiele różni się od polskiego święta – najwięcej różnic dotyczy aspektów religijnych. Jest msza, tylko w cerkwi, nie w kościele, są też potrawy świąteczne (ale o tym osobno), no i także jest to święto. Jedną z największych różnic są daty, gdyż prawosławni na Białorusi świętują Boże Narodzenie od 6 do 8 stycznia, czyli dwa tygodnie później niż katolicy w Polsce.

Nowy Rok to święto niezwykle popularne na Białorusi. Należy zauważyć, że zyskało ono popularność w czasach sowieckich, gdyż to właśnie wtedy religia została wykorzeniona na terytorium ZSRR. Nowy Rok obchodzony jest w nocy z 31 grudnia na 1 stycznia. Zwykle przy dużej ilości alkoholi, z gośćmi, na wielkich przyjęciach, z prezentami pod choinką, które dzieciom przynosi Dziadek Mróz i z wiadomościami telewizyjnymi od dyktatora.

W czasie świąt kolędnicy chodzą do domów (najczęściej na wsi) i śpiewają bożonarodzeniowe pieśni. Przybycie kolędników

oznacza szczęście, zdrowie, pomyślność rodziny na cały rok.

Na Kaliady przygotowywane są także odpowiednio zastawiony stół i naczynia. Jedną z najbardziej znanych potraw jest kutia (co ciekawe, kutię je się też podczas nabożeństw żałobnych za zmarłych). Pod obrus należy kłaść siano, co – jak się uważa – sprzyja dobremu dojeniu krów i chroni stado przed wilkami. Pierwszy dzień Kaliad uznawany był za święto wyłącznie rodzinne. Ci, którzy z różnych powodów byli poza domem, próbowali dokończyć pracę i wrócić przed świątecznym obiadem. Ludzie wierzą, że „Jeśli wszyscy będziemy razem przy świętym stole, będziemy żyć razem przez cały rok”.

Chyba najciekawszą i najbardziej niezwykłą dla większości osób tradycją mojej rodziny jest to, że ponoć mamy własną formułę świąt. Mamy okres świąteczny. Tak naprawdę, w związku z tym, że część naszej rodziny wyznaje katolicyzm, druga część – prawosławie, a trzecia część jest niewierząca, w pewnym stopniu obchodzimy wszystkie te święta. 25 grudnia zasiadamy przy świątecznym stole i jemy świąteczne śniadanie. Niektórzy krewni otrzymują prezenty. Następnie wieczorem 31 grudnia obchodzimy sylwestra, 7 i 8 stycznia obchodzimy Boże Narodzenie, a wszystkie święta świętujemy przez dwa tygodnie.

Agnieszka Bień

¹ Z informacji uzyskanych z Biura Współpracy Międzynarodowej UG wynika, że na dzień 31 grudnia 2022 roku 501 studentów UG legitymowało się paszportem innego kraju niż Polska.

² Stan na 31 grudnia 2022 roku.